

Yanlışsız Öğretim Yöntemleri

Editör: Prof. Dr. Elif SAZAK

Editör: Prof. Dr. Elif SAZAK

YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

ISBN 978-625-8325-58-4

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2022, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Öz ve özel çocuklarıma..

ÖN SÖZ

Öğrencilik yıllarımızı düşündüğümüzde derste yaptığımız hataların üzerimizdeki etkilerini genellikle olumsuz olarak hatırlarız. Hiç kuşkusuz okul dışındaki yaşantımızda da durum böyledir. Hatta bazı yanlışlar vardır ki insan zamanı geriye almak ve o hatayı düzeltmek ister. Ancak ne var ki günlük hayatımızdaki hatalar bizlere yaşam deneyimi kazandırsa da bir bilgiyi edinirken yapılan yanlışlar bazen olumsuz hislere bazen de zaman kaybına, çoğu zaman da özgüvenimizin eksilmesine neden olabilir.

Yanlışsız öğretim yöntemleri öğrencilerin öğrenirken en az hata yaparak ya da hiç hata yapmadan ilerlemelerini sağlamayı hedeflemektedir. Yanlışsız Öğretim Yöntemleri Kitabı da yanlışsız öğretim yöntemlerini en akıcı bir dille açıklamayı, ayrıca bu yöntemlerin beceri öğretiminde nasıl kullanıldıklarını göstermeyi amaçlamaktadır. Yanlışsız Öğretim Yöntemleri Kitabı iki kısımdan oluşmuştur. Birinci kısımda yanlışsız öğretim yöntemlerine giriş, yanlışsız öğretim yöntemlerinde temel kavramlar, yanlışsız öğretimde ilk işlemler, uyarıcı uyarlamaları, süreli yöntemler, uyarlanmış yöntemler ile ipucunda değişiklik yapılan yöntemler yer almıştır. İkinci kısımda ise yanlışsız öğretim yöntemleri ile beceri öğretim planları sunulmuştur. Hazırlanan bu içerikle sadece özel eğitim öğretmenliği alanında değil tüm öğretmenlik dallarında Yanlışsız Öğretim Yöntemleri Kitabının yararlı olmasını ümit ediyor, böylesine önemli bir kitabı siz değerli öğretmen adaylarına, öğretmenlere ve meslektaşlarıma sunmuş olmaktan büyük bir mutluluk duyuyorum.

Tabii ki bu kitap özel eğitim alanında uzman, yıllarca bu konuda bilimsel yayın yapmış, ders vermiş, birbirinden kıymetli öğretim üyelerinin ve kendilerini bilimin ışığında yetiştirmeye devam eden doktora öğrencilerimin yoğun çalışmalarıyla ortaya çıkmıştır. Onlara ne kadar teşekkür etsem azdır. Öncelikle Yanlışsız Öğretim Yöntemleri Kitabının birinci kısım yazarları; kıymetli Prof. Dr., Çiğil Aykut, Prof. Dr. Dilek Erbaş, Prof. Dr. Yasemin Ergenekon, Doç. Dr. Funda Aksoy, Dr. Öğr. Üyesi Serap Doğan, Dr. Öğr. Üyesi Deniz Dağseven Emecen, Dr. Öğr. Üyesi Nuray Öncül, Doç. Dr. Özlem Topar, Arş. Gör. Cennet Tuba Arslantürk Egin, Arş. Gör. Samet Göç ve Arş. Gör. Şenol Demirtaş'a çok teşekkür ederim. Kitabımızın ikinci kısmını yazan, sevgili doktora öğrencilerim; Dr. Işıl Terzioğlu, Arş. Gör. Derya Çıkılı Soylu, Arş. Gör. Semra Omak, Arş. Gör. Yusuf Alpdoğan'a da çok teşekkür ederim. Onlarla çalışmak benim için büyük bir mutluluk. Bununla birlikte bana Yanlışsız Öğretim Yöntemleri Kitabının editörlüğünü yapma cesaretini veren Özgür Doğan'a teşekkür ederim. Ayrıca hayatımda iyi ki varlar dediğim; sevgisini, ilgisini ve desteğini her zaman hissettiğim sevgili eşim Okan Duman'a ve nefesim, hayat sevincim, yaşam enerjim çocuklarım Nehir İlke ile Rüzgar Onur'a, kitabın basımında emeği geçen Pegem Akademi Ailesi'ne de yürekten teşekkür ederim.

Editör

Prof. Dr. Elif SAZAK

ORCID No: 0000-0003-3530-9588

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Elif SAZAK

I. KISIM: YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

1. Bölüm: Yanlışsız Öğretim Yöntemlerine Giriş

Prof. Dr. Elif SAZAK, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3530-9588

2. Bölüm: Yanlışsız Öğretim Yöntemlerinde Temel Kavramlar

Arş. Gör. Cennet Tuba ARSLANTÜRK EGİN, Marmara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3093-490X

Arş. Gör. Samet GÖÇ, Kocaeli Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4618-6173

Prof. Dr. Dilek ERBAŞ, Marmara Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8158-9053

3. Bölüm: Yanlışsız Öğretimde İlk İşlemler: Hedef Davranışı Belirleme, Kaydetme ve Değerlendirme

Dr. Öğr. Üyesi Deniz DAĞSEVEN EMECEN, Maltepe Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6663-3933

4. Bölüm: Yanlışsız Öğretim Yöntemleri 1: Uyarıcı Uyarlamaları

Doç. Dr. Özlem TOPER, Bursa Uludağ Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0243-4844

5. Bölüm: Yanlışsız Öğretim Yöntemleri 2: Süreli Yöntemler

Arş. Gör. Şenol DEMİRTAŞ, Artvin Çoruh Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2694-4996

Prof. Dr. Çiğil AYKUT, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0365-9930

6. Bölüm: Yanlışsız Öğretim Yöntemleri 3: Uyarlanmış Yöntemler

Doç. Dr. Funda AKSOY, Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6063-6631

7. Bölüm: Yanlışsız Öğretim Yöntemleri 4: İpucunda Değişiklik Yapılan Yöntemler

Dr. Öğr. Üyesi Serap DOĞAN, Gaziantep Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4045-7825

Prof. Dr. Yasemin ERGENEKON, Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2443-0884

8. Bölüm: Yanlışsız Öğretim Yöntemleri ile Öğretim Planlama

Dr. Öğr. Üyesi Nuray ÖNCÜL, Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0099-0326

II. KISIM: YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ İLE BECERİLERİN ÖĞRETİMİ

1. Bölüm: Yanlışsız Öğretim Yöntemleri ile Temel Becerilerin Öğretimi

Arş. Gör. Yusuf ALPDOĞAN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6615-397X

2. Bölüm: Yanlışsız Öğretim Yöntemleri ile Özbakım Becerilerinin Öğretimi

Arş. Gör. Semra OMAK, Ahi Evran Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2367-9736

3. Bölüm: Yanlışsız Öğretim Yöntemleri ile Sosyal Becerilerin Öğretimi

Dr. Işıl TERZİOĞLU, Özel Özden Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

ORCID No: 0000-0002-8573-6441

4. Bölüm: Yanlışsız Öğretim Yöntemleri ile Akademik Becerilerin Öğretimi

Arş. Gör. Derya ÇIKILI SOYLU, Maltepe Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6806-2449

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
Bölümler ve Yazarları.....	v

I. KISIM YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

1. BÖLÜM YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNE GİRİŞ

Davranışçı Öğrenme Kuramı.....	5
Klasik Koşullanma Kuramı	6
Davranışçı Yaklaşım.....	8
Yanlışsız Öğretim.....	15
Ayırt Etme Öğretimi	18
Uyaran Kontrolü	19
Yanlışsız Öğretim Yöntemlerinin Tarihi	21
Yanlışsız Öğretim Yöntemlerinin Sınıflandırılmaları.....	23
Yanlışsız Öğretimin Kullanım Alanları	24
Yanlışsız Öğretimin Yararları ve Sınırlılıkları.....	26
Özet	27
Değerlendirme Soruları.....	28
Kaynakça.....	31

2. BÖLÜM YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNDE TEMEL KAVRAMLAR

Temel Kavramlar	37
Davranış.....	37
Öncül.....	40
Sonuç.....	42
Hata ve Hata Düzeltme Türleri.....	47
Öğretim Denemesi	50
Denemeler Arası Süre	52
Yanıt Aralığı	52
Dikkat Sağlayıcı İpuçları ve Tepkiler	53
İpucu	55
Öğrenmenin Aşamaları	58
Davranışsal Amaçlar	60
Özet	61

Değerlendirme Soruları.....	63
Kaynakça.....	65

3. BÖLÜM

YANLIŞSIZ ÖĞRETİMDE İLK İŞLEMLER: HEDEF DAVRANIŞI BELİRLEME, KAYDETME VE DEĞERLENDİRME

Hedef Davranış Belirleme ve Tanımlama.....	68
Davranışsal Amaç Yazma	72
Hedef Davranıőları Kayıt Etme	74
Öğretimsel Kayıt Teknikleri.....	81
Veri Analizi.....	85
Özet	87
Değerlendirme Soruları.....	89
Kaynakça.....	91

4. BÖLÜM

YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ 1: UYARAN UYARLAMALARI

Uyaran Uyarlamaları.....	95
Uyaranı Silikleştirmek	97
Uyarana Şekil Vermek	101
Uyarana İpucu Ekleme.....	103
Uyaran Uyarlamaları ile Gerçekleştirilecek Öğretim Oturumlarının Planlanması ..	109
Uyaran Uyarlamaları Kullanılarak Gerçekleştirilen Araştırmalar.....	113
Özet	114
Değerlendirme Soruları.....	115
Kaynakça.....	117

5. BÖLÜM

YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ 2: SÜRELİ YÖNTEMLER

Sürelİ Öğretim Yöntemleri	122
Sabit Bekleme Sürelİ Öğretim ve Artan Bekleme Sürelİ Öğretim Yöntemi.....	123
Sabit Bekleme Sürelİ Öğretim ve Artan Bekleme Sürelİ Öğretim Yöntemi Uygulama Adımları	126
Eşzamanlı İpucu Öğretim Yöntemi.....	134
Günlük Yoklama Oturumu Uygulama Adımları	136
Öğretim Oturumu Uygulama Adımları.....	137
Sürelİ Yöntemlerin Benzerlikleri ve Farklılıkları	138
Özet	139

Değerlendirme Soruları.....	141
Kaynakça.....	143

6. BÖLÜM

YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ 3: UYARLANMIŞ YÖNTEMLER

DÖİ-Sınamayla Öğretim	148
İpuçlu Denemeler.....	149
Yoklama Oturumları.....	152
DÖİ-Sınamayla Öğretimde Öğretim Planı Geliştirme Basamakları.....	153
Davranış Öncesi İpuçu ve Silikleştirmeye Öğretim	166
DÖİ-Silikleştirmeye Öğretimde Öğretim Oturumlarının Düzenlenmesi	167
Yoklama Oturumları.....	167
DÖİ-Silikleştirmeye Öğretim Planı Geliştirme Basamakları.....	169
DÖİ-Sınamayla Öğretim ve DÖİ-Silikleştirmeye Öğretimin Ortak Özellikleri.....	177
DÖİ-Sınamayla Öğretim ve DÖİ-Silikleştirmeye Öğretimin Farklılaşan Özellikleri.....	178
Özet	179
Değerlendirme Soruları.....	180
Kaynakça.....	184

7. BÖLÜM

YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ 4: İPUCUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILAN YÖNTEMLER:

AŞAMALI YARDIMLA ÖĞRETİM & İPUCUNUN GİDEREK ARTIRILMASIYLA ÖĞRETİM & İPUCUNUN GİDEREK AZALTILMASIYLA ÖĞRETİM

Aşamalı Yardımla Öğretim	190
Aşamalı Yardımla Öğretimin Uygulama Basamakları.....	193
Aşamalı Yardımla Öğretim Kullanılarak Gerçekleştirilen Araştırmalar Bize Ne Söylüyor?	198
İpucunun Giderek Arttırılmasıyla Öğretim.....	199
İpucunun Giderek Arttırılmasıyla Öğretimin Uygulama Basamakları	201
İpucunun Giderek Arttırılmasıyla Öğretim Kullanılarak Gerçekleştirilen Araştırmalar Bize Ne Söylüyor?	206
İpucunun Giderek Azaltılmasıyla Öğretim.....	207
İpucunun Giderek Azaltılmasıyla Öğretimin Uygulama Basamakları	209
İpucunun Giderek Azaltılmasıyla Öğretim Kullanılarak Gerçekleştirilen Araştırmalar Bize Ne Söylüyor?	216

Aşamalı Yardımla Öğretim, İpucunun Giderek Arttırılmasıyla Öğretim ve İpucunun Giderek Azaltılmasıyla Öğretimin Ortak Özellikleri Nelerdir?	216
Aşamalı Yardımla Öğretim, İpucunun Giderek Arttırılmasıyla Öğretim ve İpucunun Giderek Azaltılmasıyla Öğretimin Farklılaşan Özellikleri Nelerdir?	217
Özet	220
Değerlendirme Soruları.....	221
Kaynakça.....	224

8. BÖLÜM

YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ İLE ÖĞRETİM PLANLAMA

Yanlışsız Öğretim Yöntemleri ile Öğretim Planlama.....	231
Beceriye Karar Verme.....	232
Kullanılacak Yanlışsız Öğretim Yöntemine Karar Verme.....	235
Beceri/Davranış Analizini Oluşturma.....	237
Performansı Değerlendirme	241
Öğretimi Bireyselleştirme	242
Uygulama	242
Değerlendirme.....	243
Özet	245
Fotokopi Çekme Becerisi Örneğ Öğretim Planı	246
Değerlendirme Soruları.....	252
Kaynakça.....	254

II. KISIM

YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ İLE BECERİLERİN ÖĞRETİMİ

1. BÖLÜM

YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ İLE TEMEL BECERİLERİN ÖĞRETİMİ

Yanlışsız Öğretim Yöntemleri ile Temel Becerilerin Öğretimi	258
Ortak Dikkat Kurma Becerisi 4 Saniye Beklemeli Öğretim Uygulaması Veri Kayıt Formu	265
Aşamalı Yardımla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci.....	324
İpucunun Giderek Arttırılmasıyla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci	340
İpucunun Giderek Azaltılmasıyla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci	355

2. BÖLÜM

YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ İLE ÖZBAKIM BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİ

Yanlışsız Öğretim Yöntemleri ile Özbakım Becerilerinin Öğretimi	362
Yanlışsız Öğretim Yöntemleri ile Özbakım Becerilerinin Öğretimi	372
Eşzamanlı İpucuyla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci	375
Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeye Öğretim Süreci.....	400
Davranış Öncesi İpucu ve Sinamayla Öğretim Süreci.....	409
Aşamalı Yardımla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci	419
Diş Fırçalama Becerisi İpucunun Giderek Artırılmasıyla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci.....	431
Diş Fırçalama Becerisi İpucunun Giderek Azaltılmasıyla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci.....	443

3. BÖLÜM

YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ İLE SOSYAL BECERİLERİN ÖĞRETİMİ

Yanlışsız Öğretim Yöntemleri ile Sosyal Becerilerin Öğretimi	452
Kendini Tanıtma Becerisi Eşzamanlı İpucuyla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci	453
Kendini Tanıtma Becerisi Eş Zamanlı İpucuyla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci.....	459
Kendini Tanıtma Becerisi Eşzamanlı İpucuyla Öğretim Yoklama Oturumları	462
Kendini Tanıtma Becerisi Artan Bekleme Süreli Öğretim Süreci.....	466
Kendini Tanıtma Becerisi Davranış Öncesi İpucu ve Sinamayla Öğretim Süreci	474
Kendini Tanıtma Becerisi Aşamalı Yardımla Öğretim Süreci.....	479
Kendini Tanıtma Becerisi Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeye Öğretim Süreci.....	485
Kendini Tanıtma Becerisi İpucunun Giderek Artırılmasıyla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci.....	491
Kendini Tanıtma Becerisi İpucunun Giderek Azaltılmasıyla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci.....	498

4. BÖLÜM

YANLIŞSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ İLE AKADEMİK BECERİLERİN ÖĞRETİMİ

Uyarana Şekil Verme Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci	507
Rakamı Okuma Becerisi Uyaranı Silikleştirme Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci....	515
Rakamı Okuma Becerisi Uyarana İpucu Ekleme Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci.....	522
Rakam Yazma Becerisi Sabit Bekleme Süreli Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci.....	529

Toplama İşlemi Yapma Becerisi Eşzamanlı İpucuyla Öğretim Süreci.....	536
Toplama İşlemi Yapma Becerisi Artan Bekleme Süreli Öğretim Süreci.....	543
Toplama İşlemi Yapma Becerisi Davranış Öncesi İpucu ve Sınamayla Öğretim Süreci.....	552
Toplama İşlemi Yapma Becerisi Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyle Öğretim Süreci.....	566
Toplama İşlemi Yapma Becerisi İpucunun Giderek Artırılmasıyla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci.....	573
Toplama İşlemi Yapma Becerisi İpucunun Giderek Azaltılmasıyla Öğretim Yöntemi Öğretim Süreci.....	580
Editör ve Yazarlar Hakkında.....	587

I. KISIM

YANLISSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

1. BÖLÜM

YANLISSIZ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNE GİRİŞ

Prof. Dr. Elif SAZAK, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3530-9588

İÇİNDEKİLER

Yanlıssız Öğretim Yöntemlerine Giriş

Davranışçı Öğrenme Kuramı

Klasik Koşullanma Kuramı

Davranışçı Yaklaşım

Bağlaşım Kuramı (Araçsal Koşullanma)

Edimsel Koşullanma Kuramı

Deneme Yanılma Yolu ile Öğrenme

Yanlıssız Öğretim

Ayırt Etme Öğretimi

Uyaran Kontrolü

Yanlıssız Öğretim Yöntemlerinin Tarihi

Yanlıssız Öğretim Yöntemlerinin Sınıflandırılmaları

Yanlıssız Öğretimin Kullanım Alanları

Yanlıssız Öğretimin Yararları ve Sınırlılıkları

Özet

Değerlendirme Soruları

Kaynakça